

μ

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Θεοδόσης Πυλαρινός, *Λέκτορας του Ιονίου Πανεπιστημίου*
Σοφία Χατζηδημητρίου, *Σχολική Σύμβουλος*
Λάμπρος Βαρελάς, *Ερευνητής του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας*

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Γρηγόριος Πασχαλίδης, *Επίκουρος Καθηγητής*
του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Ελευθέριος Καριάτογλου, *Σχολικός Σύμβουλος*
Χρυσούλα Δελή, *Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βασίλειος Βουβονίκος, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χρυσούλα Βέικου, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Ηλίας Γιούρης, *Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης*

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Δημοσθένης Κοκκινίδης, *Ζωγράφος*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση
το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσος
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Γεώργιος Κ. Παηλής
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ

ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«Ενίσχυση στην καινοτομία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για τη Γνώση
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεοδόσης Πυλαρινός Σοφία Χατζηδημητρίου Λάμπρος Βαρελάς

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

μ

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο άνθρωπος και η φύση • Πόλη – Ύπαιθρος

Γεώργιος Δροσίνης, «Θαλασσινά τραγούδια».....	8
Γιάννης Ρίτσος, «Τζιτζίκια στήσαν το χορό» και Οδυσσέας Ελύτης, «Κάτω στις μαργαρίτες το αλωνάκι»	10
Ίταλο Καλβίνο, «Μανιτάρια στην πόλη»	12

Λαογραφικά

Λαϊκό παραμύθι, «Το πιο γλυκό ψωμί».....	18
Αντώνης Μόλλας, «Η πείνα του Καραγκιόζη».....	22
Δημοτικό τραγούδι, «Ύπνε μου κι έπαρέ μου το».....	27
Μαρία Ιορδανίδου, «Τα φαντάσματα».....	29
Κοσμάς Πολίτης, «Τα τσερκένια»	32

Οικογενειακές σχέσεις

Άγγελος Σικελιανός, «Της μάνας μου».....	36
Εμμανουήλ Ροΐδης, «Η εορτή του πατρός μου»	38
Λάμπρος Πορφύρας, «Το στερνό παραμύθι».....	41
Λέων Τολστόι, «Ο παππούς και το εγγονάκι»	43
Ζωρζ Σαρή, «Νινέτ».....	45
Τούλα Τίγκα, «Τα πράγματα στρώνουν περισσότερο»	49

Θρησκευτική ζωή

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Στην Παναγία τη Σαλονικιά»	54
Κ.Π. Καβάφης, «Δέησις».....	56
Στράτης Μυριβήλης, «Η λιτανεία».....	57
Κάρολος Ντίκενς, «Παραμονή Χριστουγέννων»	61
Παντελής Καλιότσος, «Πασχαλινή ιστορία»	64

Εθνική ζωή

Κλέφτικο τραγούδι, «Ένας αϊτός περήφανος».....	72
Γιάννης Βλαχογιάννης, «Η Έξοδος»	74
Παντελής Πρεβελάκης, «Ο Κρητικός – Η Πολιτεία».....	76
Γιώργος Θεοτοκάς, «Ανήμερα της 28ης Οκτωβρίου 1940».....	79
Δημήτρης Ψαθάς, «Οι πιτσιρίκοι».....	82
Κύπρος Χρυσάνθης, «17 του Νοέμβρη 1973 (Χαράματα)».....	86

Παλαιότερες μορφές ζωής

Κώστας Κρυστάλλης, «Ηλιοβασίλεμα»	90
Νίκος Καζαντζάκης, «Η Νέα Παιδαγωγική».....	92
Νίκος Θέμελης, «Η αφήγηση του Αρχιμάστορα»	95
Ευγενία Φακίνου, «Η ζωή στη Σύμη».....	100
Ντίνος Δημόπουλος, «Ο Σαρλό και το αδάνατο νερό»	103

Ταξιδιωτικά κείμενα

Νάνος Βαλαωρίτης, «Με πλοίο».....	112
Κώστας Ουράνης, «Το θέλημα της Ανδαλουσίας»	114
Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ, «Οδοιπορικό στην Ινδία».....	118

Τζων Φώουλς, «Κοιτώντας την Αθήνα»	123
Μιχάλης Γκανάς, «Γυάλινα Γιάννινα».....	126
Η αποδημία • Ο καημός της ξενιτιάς • Ο ελληνισμός έξω από τα σύνορα • Τα μικρασιατικά • Οι πρόσφυγες	
Ιωάννης Βηλαράς, «Πουλάκι»	130
Γιώργος Θεοδοκάς, «Ο Δημοτικός Κήπος του Ταξιμιού»	132
Διδώ Σωτηρίου, «Ταξίδι χωρίς επιστροφή».....	136
Θανάσης Βαλτινός, «Η καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται»	140
Μαρούλα Κλιάφα, «Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς»	144
Αθλητισμός	
Κωστής Παλαμάς, «Ο Ολυμπιακός ύμνος».....	148
Πέτρος Χάρης, «Δρόμος 100 μέτρων».....	150
Αγγελική Βαρελλά, «Η νίκη του Σπύρου Λούη».....	153
Η αγάπη για τους συνανθρώπους μας • Οι φιλικό δεσμοί • Η αγάπη	
Ειρήνη Μάρρα, «Τα κόκκινα λουστρίνια».....	160
Δημοτικό τραγούδι, «Κόρη που λάμπει»	163
Λίτσα Ψαραύτη, «Ο Κωνσταντής».....	165
Γιάννης Ρίτσος, «Πρωινό άστρο»	168
Αργύρης Εφταλιώτης, «Αγάπης λόγια»	170
Οδυσσέας Ελύτης, «Όλα τα πήρε το καλοκαίρι»	172
Όσκαρ Ουάιλντ, «Ο πιστός φίλος»	174
Μιμίκια Κρανάκη, «Ένα τόπι χρωματιστό»	180
Η βιοπάλη • Το αγωνιστικό πνεύμα του ανθρώπου	
Λαϊκό παραμύδι, «Ο φτωχός και τα γρόσια»	186
Τέλλος Άγρας, «Το ξανθό παιδί» και Νικηφόρος Βρεττάκος, «Το παιδί με τα σπύρτα».....	188
Άντον Τσέχωφ, «Ο Βάνκας».....	190
Μαρία Πυλιώτου, «Λεώνη».....	195
Προβλήματα της σύγχρονης ζωής	
Αντώνης Σαμαράκης, «Γραφείον ιδεών».....	200
Λουίς Σεπούλβεδα, «Το μαύρο κύμα»	203
Κρίτων Αθανασούλης, «Παράπονο σκύλου»	207
Ελένη Σαραντίτη, «Όπως τα βλέπει κανείς...».....	209
Οι φίλοι μας τα ζώα	
Ανδρέας Καρκαβίτσας, «Το μνήμα της μάνας»	216
Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Η γάτα του παπά».....	222
Ηλίας Βενέζης, «Η Δάφνη».....	227
Λιλή Ζωγράφου, «Στρίγκλα και καλλονή».....	235
Γιώργος Σκαμπαρδώνης, «Η Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει»	241
Τζακ Λόντον, «Ο αδάμαστος».....	245
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ	251

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ • ΠΟΛΗ – ΥΠΑΙΘΡΟΣ

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Το πρώτο πρωί του κόσμου* (λεπτομέρεια)

Η ΦΥΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΙΑ της γίνεται πηγή απόλαυσης και αρμονίας για τον άνθρωπο, με τα αρώματα και τους χυμούς της γεννά επιθυμίες για τη ζωή και τον έρωτα, με τα χρώματα και τους ήχους της γίνεται τόπος παιχνιδιού και χαράς για τα παιδιά. Όμως, στην επαφή του με το περιβάλλον ο άνθρωπος πολλές φορές ενεργεί καταστροφικά, διαταράσσει τις ισορροπίες που διέπουν το οικοσύστημα, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η ίδια η ύπαρξή του. Η λογοτεχνία έχει υμνήσει με πολλούς τρόπους την ομορφιά που υπάρχει γύρω μας –στην ύπαιθρο, στην πόλη, στη θάλασσα– και με άμεσο ή έμμεσο τρόπο μάς δείχνει ότι η φύση αποτελεί πηγή ζωής και πως η προστασία της είναι απαραίτητη για την επιβίωσή μας.

Γεώργιος Δροσίνης

Θαλασσινά τραγούδια

Το ποίημα που ακολουθεί προέρχεται από τη συλλογή *Ειδύλλια*, η οποία εκδόθηκε το 1884 και άσκησε σημαντική επίδραση στην ποίηση της εποχής με τις νέες εικόνες που έφερε από την ελληνική φύση, από τον αγροτικό και τον νησιωτικό χώρο. Στις εικόνες του συγκεκριμένου ποιήματος κυριαρχεί η ειδυλλιακή διάσταση και η αρμονική συνύπαρξη όλων των μερών του θαλασσινού τοπίου.

Κωνσταντίνος Παρθένης, *Το λιμάνι της Καλαμάτας* (λεπτομέρεια)

Γλυκά φυσά ο μπάτης,
η θάλασσα δροσίζεται,
στα γαλανά νερά της
ο ήλιος καθρεφτίζεται·
και λες πως παίζουν μ' έρωτα
πετώντας δίχως έννοια
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σε κύματ' ασημένια.

Στου карабиού το πλάι
ένα τρελό δελφίνι
γοργόπτερο πετάει
και πίσω μάς αφήνει·
και σαν να καμαρώνεται
της θάλασσας το άτι
με τους αφρούς του ζώνεται
και μας γυρνά την πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι,
πόχουν φτερούγια ατίμητα
και για κανένα ψάρι
τα μάτια τους ακοίμητα,
στα ξάρτια τριγυρίζοντας
ακούραστοι πετούνε
ή με χαρά σφυρίζοντας
στο πέλαγος βουτούνε.

μπάτης: ελαφρό θαλασσινό αεράκι, αύρα **άτι:** άλογο **ζώνεται:** τυλίγεται **πόχουν:** που έχουν **ατίμητα:** ανεκτίμητα **ξάρτια:** τα σκοινιά των πλοίων που στηρίζουν τα πανιά

Και γύρω караβάκια
στη θάλασσ' αρμενίζουν
σαν άσπρα προβατάκια
που βόσκοντας γυρίζουν
με χαρωπά πηδήματα
στους κάμπους όλη μέρα,
κι έχουν βοσκή τα κύματα,
βοσκό τους τον αέρα.

Λ. Πολίτη, *Ποιητική Ανθολογία*, τόμ. 6, Δωδώνη

Ερωτήσεις

- 1 Σε κάθε στροφή κυριαρχεί μια μορφή του θαλασσινού κόσμου. Βρείτε ποια είναι αυτή σε κάθε περίπτωση και περιγράψτε τη συμπεριφορά της.
- 2 Στην τελευταία στροφή συμπλέκονται δύο διαφορετικοί κόσμοι. Εντοπίστε τους και περιγράψτε τον τρόπο με τον οποίο ο ποιητής συσχετίζει αυτούς τους δύο κόσμους.
- 3 Τα εκφραστικά μέσα που κυριαρχούν στο ποίημα είναι τα επίθετα, τα υποκοριστικά, οι μεταφορές. Βρείτε μερικά από αυτά. Συζητήστε επίσης τη στιχουργική και την ομοιοκαταληξία του.

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Αναζητήστε στην αρχαία ελληνική μυθολογία μύθους που να αναφέρονται στα δελφίνια και στη σχέση τους με τους ανθρώπους. Ζητήστε και από τον καθηγητή της Βιολογίας να σας μιλήσει για τα γνωρίσματα και τη συμπεριφορά των δελφινιών.
- 2 Ζωγραφίστε μια εικόνα από αυτές που περιγράφονται στο ποίημα. Μπορείτε στη συνέχεια να φτιάξετε με τις εικόνες σας έναν πίνακα-κολάζ και να στολίσετε την τάξη σας.

Νικόλαος Λύτρας,
Βάρκα με πανί

Γιάννης Ρίτσος και Οδυσσέας Ελύτης

Τα παρακάτω αποσπάσματα από το έργο των δύο μεγάλων ποιητών μας αναφέρονται στη σχέση που αναπτύσσουν τα παιδιά με το φυσικό περιβάλλον. Η ομορφιά, η απλότητα, η παιγνιώδης διάθεση που τα χαρακτηρίζουν, ταιριάζουν στη φύση των παιδιών και αναδίδουν χαρά και αισιοδοξία. Στο πρώτο απόσπασμα –από τη συλλογή Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού του Γιάννη Ρίτσου– η φύση γίνεται τόπος ανεμελιάς για τα παιδιά που παίζουν, και τόπος πίκρας για τον «γέρο κόσμο» που μοχθεί και αγωνίζεται. Στο απόσπασμα από τη συλλογή Ήλιος ο πρώτος, ο Οδυσσέας Ελύτης αναδύει χρώματα και αρώματα της φύσης, για να αποδώσει ποιητικά το εφηβικό ερωτικό ζύπνημα.

Γιάννης Ρίτσος

Τζιτζίκια στήσαν το χορό

Νικόλαος Γύζης, Εαρινή συμφωνία

Τζιτζίκια στήσαν το χορό
στο ντάλα μεσημέρι
και στέκουν γύρω τα παιδιά
και παίζουν παλαμάκια.

Μια πεταλούδα διάφανη,
πορτοκαλιά και μαύρη,
στου γέρου κόσμου στάθηκε
τα φρύδια επάνω, αντήλιο,
κι έπαιξε και κρυφόνεφε
της πίκρας μαντιλάκι.

Γ. Ρίτσος, Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού, Κέδρος

Οδυσσέας Ελύτης

Κάτω στις μαργαρίτας το αλωνάκι

Κάτω στις μαργαρίτας το αλωνάκι
Στήσαν χορό τρελό τα μελισσόπουλα
Ιδρώνει ο ήλιος τρέμει το νερό

Φωτιάς σουσάμια σιγοπέφτουνε
Στάχνα ψηλά λυγίζουνε το μελαφό ουρανό.
[...]
Πέρα μέσ' στα χρυσά νταριά κοιμούνται αγοροκόριτσα
Ο ύπνος τους μυρίζει πυρκαγιά
Στα δόντια τους ο ήλιος σπαρταράει
Απ' τη μασχάλη τους γλυκά στάζει το μοσχοκάρυδο.

Ο. Ελύτης, *Ποίηση*, Ίκαρος

Ερωτήσεις

- 1 Πώς συνδέονται στα δύο ποιήματα τα παιδιά και η φύση;
- 2 Ποια κοινά στοιχεία στο περιεχόμενο και στη μορφή έχουν τα ποιήματα του Γ. Ρίτσου και του Οδ. Ελύτη;
- 3 Ποιες αισθήσεις μας κινητοποιούνται, προκειμένου να προσλάβουμε και να απολαύσουμε τις ποιητικές εικόνες;
- 4 Σε ποια σημεία φαίνεται η αισιόδοξη διάθεση των ποιητών;
- 5 Πώς συνυπάρχουν μέσα στο ποίημα του Γ. Ρίτσου η χαρούμενη και η πικρή διάσταση της ζωής;
- 6 Πώς παρουσιάζει ο Οδ. Ελύτης στο ποίημά του την ηλικία της εφηβείας;
- 7 Βρείτε τις μεταφορές και τις προσωποποιήσεις που υπάρχουν στα ποιήματα.

Διαθεματική εργασία

Ζωγραφίστε από τις εικόνες των ποιημάτων αυτήν που σας αρέσει περισσότερο. Δημιουργήστε έναν μεγάλο πίνακα-κολάζ με τις εικόνες αυτές.

Συμεών Σαββίδης,
Γύρω-γύρω όλοι

νταριά (το νταρι): κοινή ονομασία του κεχριού, ο καρπός του οποίου χρησιμοποιείται ως τροφή ωδικών πτηνών

Ίταλο Καλβίνο

Μανιτάρια στην πόλη

Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το μυθιστόρημα Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη, που εκδόθηκε το 1963 στο Τορίνο της Ιταλίας. Το βιβλίο αποτελείται από είκοσι ιστορίες με κοινό πρωταγωνιστή τον Μαρκοβάλντο. Κάθε ιστορία ασχολείται με μια εποχή και έτσι σε κάθε εποχή αναλογούν πέντε ιστορίες.

Μια μέρα, στη στενή πρασιά ενός δρόμου της πόλης, έπεσε, ποιος ξέρει από πού, μια ριπή σπορίων και φύτρωσαν μανιτάρια. Κανείς δεν τα πρόσεξε, εκτός από τον αχθοφόρο Μαρκοβάλντο που κάθε πρωί έπαιρνε αποκεί το τραμ.

Τα μάτια αυτού του Μαρκοβάλντο ήταν άμαδα στη ζωή της πόλης: πινακίδες, σηματοδότες, βιτρίνες, φωτεινές επιγραφές, αφίσες, όσο κι αν ήταν μελετημένες να τραβήξουν την προσοχή, ποτέ δεν προσείλκυαν το βλέμμα του που γλιστρούσε πάνω τους, όπως στην άμμο της ερήμου. Κι από την άλλη, ένα φύλλο που κιτρίνιζε σ' ένα κλαδί, ένα φτερό που είχε μπλεχτεί στα κεραμίδια δεν του ξέφευγαν ποτέ: δεν υπήρχε αλογόμυγα σε άλογο, τρύπα από σαράκι σε τραπέζι, φλούδα σύκου πατημένη στο πεζοδρόμιο, που να μην τραβήξει την προσοχή του Μαρκοβάλντο και να μη γίνει αντικείμενο στοχασμών, καθώς του αποκάλυπτε τις αλλαγές των εποχών, τους πόθους της ψυχής και τις αδλιότητες της ύπαρξής του.

Έτσι, ένα πρωί, ενώ περίμενε το τραμ που θα τον πήγαινε στην εταιρεία Σβαν, όπου εργαζόταν σαν αχθοφόρος, παρατήρησε κάτι ασυνήθιστο κοντά στη στάση, στο κομμάτι της άγονης και σκασμένης γης που περιέβαλλε τα δέντρα του δρόμου: σε μερικά σημεία, στα πόδια των δέντρων, ξεπρόβαλλαν καρούμπαλα που εδώ κι εκεί ανοίγονταν κι άφηναν να φαίνονται στρογγυλά υπόγεια σώματα.

Έσκυψε να δέσει τα κορδόνια του και κοίταξε καλύτερα: ήταν μανιτάρια, πραγματικά μανιτάρια που ξεμύτιζαν μες στην καρδιά της πόλης! Ο Μαρκοβάλντο ένιωσε λες και ο γκρίζος και άχαρος κόσμος που τον περιέβαλλε είχε μονομιάς γεμίσει κρυμμένους θησαυρούς, οπότε θα μπορούσε να περιμένει κάτι περισσότερο πέρα από την ωριαία αποζημίωση της συλλογικής σύμβασης, το επίδομα ακρίβειας, το οικογενειακό επίδομα και την αποζημίωση του ψωμιού.

Στη δουλειά του ήταν πιο αφηρημένος απ' ό,τι συνήθως· σκεφτόταν ότι όσο

αχθοφόρος: αυτός που μεταφέρει φορτία **συλλογική σύμβαση:** σύμβαση εργασίας

εκείνος καθόταν και ξεφόρτωνε δέματα και κιβώτια, τα μανιτάρια, που μόνο αυτός γνώριζε την ύπαρξή τους, μεγάλωναν αργά και σιωπηλά, η πορώδης σάρκα τους ωρίμαζε, απομυζούσαν τους υπόγειους χυμούς, έσπαζαν το φλοιό της γης. «Μια νύχτα να βρέξει», έλεγε μέσα του, «και θα είναι έτοιμα». Και δεν έβλεπε την ώρα ν' ανακοινώσει την ανακάλυψή του στη γυναίκα και στα παιδιά του.

– Ακούστε τι θα σας πω, είπε, καθώς έτρωγαν το φτωχικό τους γεύμα. Μες στη βδομάδα θα φάμε μανιτάρια! Μια ωραία τηγανιά! Όπως σας βλέπω και με βλέπετε!

Και περιέγραψε με θέρμη στα μικρότερα παιδιά, που δεν ήξεραν τι ήταν τα μανιτάρια, την ομορφιά των διαφόρων ειδών, τη λεπτή τους γεύση και το πώς έπρεπε να μαγειρευτούν· έτσι παρέσυρε στη συζήτηση και τη γυναίκα του, την Ντομιτίλα, που ως εκείνη τη στιγμή ήταν μάλλον δύσπιστη και αμέτοχη.

– Και πού είναι αυτά τα μανιτάρια;, ρώτησαν τα παιδιά. Πες μας πού φυτρώνουν!

Στην απορία αυτή μια καχύποπτη σκέψη συγκράτησε τον ενθουσιασμό του Μαρκοβάλντο: «Αν τους πω το μέρος, θα μαζέψουν μια συμμορία αλητάκια, θα παν να τα βρουν, θα μαθευτεί στη γειτονιά και τα μανιτάρια θα καταλήξουν σε ξένες κατσαρόλες!». Έτσι η ανακάλυψη εκείνη, που του είχε γεμίσει την καρδιά με αγάπη για όλο τον κόσμο, τώρα του δημιουργούσε τη μανία της ιδιοκτησίας, τον τύλιγε μέσα σ' ένα ζηλότυπο και δύσπιστο φόβο.

– Το μέρος των μανιταριών το ξέρω εγώ και μόνο εγώ, είπε στα παιδιά του, κι αλίμονό σας αν σας ξεφύγει κουβέντα.

Το άλλο πρωί ο Μαρκοβάλντο, καθώς πλησίαζε στη στάση του τραμ, ήταν γεμάτος ανησυχία. Έσκυψε στην πρασιά και με ανακούφιση είδε ότι τα μανιτάρια είχαν μεγαλώσει λίγο, μια σταλίτσα μόνο, το χρώμα συνέχιζε να τα κρύβει σχεδόν ολότελα.

Εκεί που ήταν γονατισμένος, ένωσε κάποιον πίσω του. Μονομιάς σηκώθηκε και προσπάθησε να παραστήσει τον αδιάφορο. Ένας οδοκαθαριστής τον κοίταζε στηριγμένος στη σκούπα του.

Αυτός ο οδοκαθαριστής, στου οποίου την επικράτεια βρίσκονταν τα μανιτάρια, ήταν ένας διοπτροφόρος και κρεμανταλάς νεαρός. Λεγόταν Αμάντιτζι και ο Μαρκοβάλντο τον αντιπαθούσε από καιρό, ίσως για εκείνα τα γυαλιά του που ξεπάχνιζαν την ασφαλτο των δρόμων, για να βρουν ίχνη της φύσης και να τα σθήσουν με τη σκούπα.

Ήταν Σάββατο· ο Μαρκοβάλντο πέρασε την ημιαργία του τριγυρίζοντας δήδεν άσκοπα κοντά στην πρασιά, παρακολουθώντας από μακριά τον οδοκαθαριστή και τα μανιτάρια και υπολογίζοντας πόσο καιρό ήθελαν να μεγαλώσουν.

Τη νύχτα έβρεξε: όπως οι αγρότες, που έπειτα από μήνες ξηρασίας ξυπνούν και χορεύουν από χαρά στον ήχο των πρώτων σταγόνων, έτσι κι ο Μαρκοβάλντο ήταν ο μόνος στην πόλη που ξύπνησε, ανακάθισε στο κρεβάτι και φώναξε τους δικούς

απομυζούσαν: ρουφούσαν **διοπτροφόρος:** αυτός που φορά γυαλιά

του: «Βρέχει, βρέχει» και ανέπνευσε τη μυρωδιά της βρεγμένης σκόνης και της δροσερής υγρασίας που ερχόταν απέξω.

Τα χαράματα –ήταν Κυριακή– έτρεξε γρήγορα στην πρασιά μαζί με τα παιδιά του και ένα δανεικό καλάδι. Και να ταμανιτάρια, στητά στους κορμούς τους, με τις κουκούλες τους να ξεπροβάλλουν από το μουσκεμένο ακόμα χρώμα.

– Ζήτω!, και όρμησαν να τα μαζέψουν.

– Μπαμπά, κοίτα εκείνο τον κύριο πόσα έχει μαζέψει!, είπε ο Μικελίνο, και ο πατέρας του, σηκώνοντας το κεφάλι, είδε τον Αμάντιτzi να στέκεται δίπλα τους μ' ένα καλάδι γεμάτομανιτάρια στο χέρι.

– Α, κι εσείς μαζεύετε;, είπε ο οδοκαθαριστής. Όστε τρώγονται, ε; Μάζεψα λίγα, αλλά δεν ήξερα αν μπορούν να φαγωθούν... Πιο κάτω, στο δρόμο, έχει κι άλλα μεγαλύτερα... Εντάξει, τώρα που ξέρω, πάω να ειδοποιήσω τους δικούς μου που κάθονται εκεί και συζητάνε αν πρέπει να τα μαζέψουμε ή να τ' αφήσουμε... – και απομακρύνθηκε διαστικά.

Ο Μαρκοβάλντο έμεινε άναυδος: να υπάρχουν μεγαλύτεραμανιτάρια και να μην τα έχει προσέξει, μια τέτοια ανέλπιστα σοδειά και να του την κλέψουν κάτω από τη μύτη; Για μια στιγμή σχεδόν κοκάλωσε από οργή, από λύσσα, έπειτα –όπως συχνά συμβαίνει– οι προσωπικές εμπάθειες μεταμορφώθηκαν σε μια παρόρμηση γενναιοδωρίας. Την ώρα εκείνη πολύς κόσμος περίμενε το τραμ, με τις ομπρέλες κρεμασμένες στο μπράτσο, διότι ο καιρός ήταν ακόμα υγρός και αβέβαιος.

– Έι, εσείς! Θέλετε να φάτε τηγανητάμανιτάρια απόψε;, φώναξε ο Μαρκοβάλντο στον κόσμο που ήταν μαζεμένος στη στάση. Έχουν βγειμανιτάρια εδώ, στο δρόμο! Ελάτε μαζί μου! Έχει για όλους! – και πήρε από πίσω τον Αμάντιτzi μ' ένα τσούρμο ανθρώπους να τον ακολουθεί.

Βρήκαν αρκετάμανιτάρια για όλους και, επειδή δεν είχαν καλάδια, τα έβαλαν στις ανοιχτές τους ομπρέλες. Κάποιος είπε:

– Ωραία θα ήταν να τρώγαμε όλοι μαζί!

Όμως ο καθένας πήρε ταμανιτάρια του και πήγε σπίτι του.

Όστόσο σύντομα ξανασυναντήθηκαν, το ίδιο κιάλας βράδυ, στον ίδιο δάλαμο του νοσοκομείου, έπειτα από την πλύση στομάχου που τους έσωσε όλους από δηλητηρίαση: όχι σοβαρή, διότι κανείς τους δεν είχε φάει μεγάλη ποσότητα.

Ο Μαρκοβάλντο και ο Αμάντιτzi ήταν σε διπλανά κρεβάτια και αγριοκοίταζαν ο ένας τον άλλο.

¹. Καλβίνο, *Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη*, μτφρ. Έφη Καλλιφατίδη, Καστανιώτης

Ερωτήσεις

- 1 Προσπαθήστε να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα και την κοινωνική θέση του κεντρικού ήρωα, αντλώντας στοιχεία από το κείμενο.
- 2 Από ποιες φάσεις περνά η διάθεση του ήρωα, από τη στιγμή που ανακαλύπτει την ύπαρξη των μανιταριών;
- 3 Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι που ζουν στην πόλη; Βρείτε τα σχετικά σημεία στο κείμενο.

Διαθεματικές εργασίες

- 1 Μια ομάδα μαθητών να αναλάβει την παρουσίαση των υπόλοιπων 19 ιστοριών του βιβλίου *Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη*.
- 2 Δοκιμάστε να αποδώσετε την ιστορία σε μορφή κόμικς.

Ι. Μπιλίμπιν, εικονογράφηση από το ρωσικό λαϊκό παραμύθι *Το πουλί της φωτιάς* (λεπτομέρεια)

ΊΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ

Ο Ίταλο Καλβίνο (1923-1985) είναι πεζογράφος και δοκιμιογράφος ιταλικής καταγωγής. Σπούδασε γεωπονία και φιλολογία. Εμφανίστηκε στα ιταλικά γράμματα το 1947. Τα πρώτα έργα του είναι εμπνευσμένα από την αντίσταση των Ιταλών εναντίον του γερμανικού φασισμού. Στα επόμενα έργα του πραγματεύεται την πολυπλοκότητα της σύγχρονης ζωής, ενώ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις επιπτώσεις που έχει η εκβιομηχάνιση στη ζωή των ανθρώπων. Κυριότερα βιβλία του: *Οι πρόγονοί μας: ο διχασμένος υποκόμης* (1952), *Ο αναρριχώμενος βαρόνος* (1957) και *Ο ανύπαρκτος ιππότης* (1959) (τριλογία μυθιστορημάτων). *Οι δύσκολοι έρωτες* (1958, διηγήματα), *Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη* (1963), *Το κάστρο των διασταυρωμένων πεπρωμένων* (1969), *Οι αόρατες πόλεις* (1972), *Πάλομαρ* (1983).

